

Kristina Mihovilić (1951–2022)

V jesenskem jutru nas je zadela žalostna vest, da se je za vedno poslovila naša velecejenjena kolegica dr. Kristina Mihovilić, vrhunska znanstvenica in najboljša poznavalka istrske prazgodovine.

Kristina Mihovilić je bila rojena 17. novembra 1951 v Pulju, kjer je po dolgi in težki bolezni, s katero se je zelo pogumno borila, a ji kljub temu podlegla, 8. septembra 2022 tudi preminila.

Skupaj z le nekoliko mlajšo sestro Lili je odraščala v glasbeni družini, njun oče je bil priznan glasbeni pedagog. Umetniško ozračje je izoblikovalo njen poseben značaj, bila je zadržana in skromna, a pokončna, fina in elegantna osebnost, tako glasbena kot likovna umetnost pa sta ji bili poleg arheologije pomembni življenjski spremljevalki. Njeno stanovanje v stari meščanski vili, ne daleč od puljskega observatorija, je bilo podobno likovni galeriji in hkrati priročni znanstveni knjižnici, seveda pa ni manjkala niti pianino.

Po zaključku gimnazije v Pulju je vpisala študij arheologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je leta 1976 diplomirala pri prof. dr. Stanetu Gabrovcu. Za diplomsko delo je bila odlikovana s študentsko Prešernovo nagrado. Sledila je tako rekoč monografska objava njenega dela v posebnem zvezku revije *Histria archaeologica* Arheološkega muzeja Istre v Pulju, in sicer pod naslovom "Nekropola Gradine iznad Limskog kanala".¹ Prav ta študija je bila ključna, da je bila Kristini Mihovilić v soavtorstvu s prof. dr. Stanetom Gabrovcem zaupano pregledno poglavje o Istri v vele-opusu "Praistorija jugoslavenskih zemalja V. Željezno doba" (Sarajevo 1987).² S tem

ji je bilo izkazano posebno priznanje in mesto v samem vrhu jugoslovanske arheološke vede. Na temo starejše železne dobe v Istri je Kristina Mihovilić na ljubljanski univerzi leta 2001 tudi doktorirala in bila promovirana v naziv doktorica znanosti. Z oddelkom za arheologijo in slovenskimi kolegi je ostala v stalnem stiku in z njimi sodelovala skoraj štiri desetletja, številni ljubljanski študentje pa jo pomnijo s terenske prakse z izkopavanjem na Monkodonji. Spominjajo se je z veliko naklonjenostjo in spoštovanjem.

Že kot študentka je Kristina Mihovilić sodelovala na številnih arheoloških izkopavanjih tako v Sloveniji, npr. pri izkopavanjih na gradišču Cvinger nad Virom pri Stični pod vodstvom prof. dr. Gabrovca, kot tudi na raznih izkopavanjih v Istri, kjer se je predvsem pod vodstvom Borisa Bačića, takrat vodilnega arheologa za prazgodovinsko arheologijo in ravnatelja Arheološkega muzeja Istre v Pulju, kalila v odlično strokovnjakinjo in izvrstno poznavalko arheoloških najdišč v razgibani istrski pokrajini. Tako je leta 1974 dobila zaposlitev v Arheološkem muzeju Istre v Pulju, kjer je ostala vse do svoje upokojitve 2016. Prešla je vse poklicne stopnje v muzealstvu, najprej je bila kustodinja, nato višja kustodinja in muzejska svetnica ter hkrati vse do upokojitve dolgoletna voditeljica Prazgodovinske zbirke, v letih 1995–1996 je bila vršilka dolžnosti ravnateljice muzeja, v letih 2002–2006 pa tudi ravnateljica muzeja. Izkazala se je z izjemno discipliniranostjo, bila je zanesljiva in zelo učinkovita pri svojem delu, označevale so jo izredne organizacijske sposobnosti. Iz lastnih izkušenj pri skupnih arheoloških izkopavanjih na Monkodonji in Mušegu ter pri pisanju in pripravi

¹ K. Mihovilić, Nekropola Gradine iznad Limskog kanala / La necropoli del castelliere "Gradina" sovrastante il Canale di Leme. – *Histria archaeologica* III/2, 1972 (1977).

² S. Gabrovec, K. Mihovilić, Istarska grupa. – V: A. Benac (ur.), *Praistorija jugoslavenskih zemalja V. Željezno*

doba, 1987, 293–338, t. 30–34. – Sarajevo.

njihovih objav dobro vem, da je bilo z njene strani vse izpeljano odlično.

Kristina Mihovilić se je v svojem bogatem znanstvenoraziskovalnem in muzejskem delu posvečala predvsem obdobjem bronaste in železne dobe v Istri. Vodila je številna arheološka izkopavanja, med katerimi naj na tem mestu omenim le nekatera, npr. v Nezakciju, na Gradcu-Turan nad Raškim zalivom, na Sv. Martinu in Limski gradini nad Limskim zalivom, Pečinovcu, v Pečini na Gradini pri Premanturi, na Puntji Kašteja pri Medulinu, na Petrovcu pri Višnjaju, na Maklavunu, zaradi obnovitvenih del tudi ob stavbi Arheološkega muzeja Istre v Pulju ter na Monkodonji in Mušegu. Slednja izkopavanja so potekala pod njenim sovodstvom v okviru mednarodnega sodelovanja Arheološkega muzeja Istre v Pulju s prazgodovinskim inštitutom z berlinske Svobodne univerze in oddelkom za arheologijo ljubljanske Filozofske fakultete ter Zavičajnim muzejem Grada Rovinja. Občudovanja vredno je, da je večino svojih izkopavanj tudi promptno znanstveno obdelala in objavila, hkrati pa jih je pogosto predstavila tudi na tematskih muzejskih predstavitev in razstavah. V času ravnateljstva Vesne Girardi-Jurkič je bila Kristina Mihovilić avtorica ali soavtorica izredno odmevnih arheoloških razstav, ki so ponesle sloves arheološke Istre v širni svet, npr. razstave z razstavnimi katalogi "Arheologija i umjetnost Istre / Archaeologia e arte dell'Istria" 1985 (Pulj/Pula, Benetke/Venezia, Verona, Milje/Muggia),³ "Histri i Etruščani" 1986 (Pulj/Pula, Verona, Rijeka, New York, Zadar, Sarajevo, Zenica, Dubrovnik, Priština, Mali Lošinj)⁴ in "Der Zauber Istriens. Eine Ausstellung über kroatische Geschichte, Kunst und Kultur" 1999 (Dunaj/Wien)⁵ itd. Tovrstno razstavno dejavnost na mednarodni ravni je Kristina Mihovilić nadal-

jevala tudi pozneje, saj je npr. z razstavo "Histria – Istra – Istrien. Ein archäologisches Juwel in der Adria" 2005 gostovala v Berlinu,⁶ z razstavo »Monkodonja i Mušego« pa leta 2009 poleg v Rovinju tudi v Ljubljani in Kopru.⁷ Še posebej pa izstopa velika razstava iz leta 2013 v novem muzejsko-galerijskem razstavišču "Sveta Srca" v Pulju pod naslovom "Histri u Istri / Gli Istri in Istria / The Histri in Istria", ki jo je spremljala tudi obsežna in bogato ilustrirana monografija s sintetičnim pregledom železne dobe v Istri.⁸

Ob številnih razstavah in obsežnem muzejskem delu, ki so zagotovo zahtevali mnogo časa, dela in truda, pa se je Kristini Mihovilić uspelo – kot že omenjeno – uspešno posvečati tudi znanstveno-raziskovalnemu delu. Je avtorica nadvse številnih strokovnih in znanstvenih člankov, objavljenih tako v domačih kot tujih strokovnih revijah in publikacijah, pa tudi v poljudnoznanstvenem časopisu.⁹ Sodelovala je na številnih mednarodnih simpozijih in konferencah ter s svojimi prispevki vedno obogatila tudi njihove zadevne publikacije. Med drugim je prispevala kar nekaj ključnih razprav za Arheološki vestnik, npr. o depojskih najdbah v Istri,¹⁰ o situli s prikazom pomorske bitke iz Nezakcija,¹¹ o najdbah kratkih mečev¹² in plavutastih sekir¹³ iz Istre ter kot zadnje v sklopu "Gabrovčevega dne" pregled Istre v železni dobi.¹⁴ Ob teh številnih

⁶ K. Mihovilić, *Ein archäologisches Juwel in der Adria*. – Monografije i katalogi 15, 2005.

⁷ K. Mihovilić, B. Hänsel, B. Teržan., D. Matošević, Ž. Kovačić, *Monkodonja i Mušego. Izložba Rovinj. Zavičajni muzej Grada Rovinja* 18. 06.–30. 09. 2009. – Arheološki muzej Istre. Katalog 79, 2009.

⁸ K. Mihovilić, *Histri u Istri / Gli Istri in Istria / The Histri in Istria*. – Monografije i katalogi 23, 2013.

⁹ Na tem mestu žal ne moremo podati njene celotne bibliografije, načrtovana je za naslednji zvezek Histrie archaeologicae.

¹⁰ K. Mihovilić, Nalazi prahistorijskih ostava na području Istre / Vorgeschichtliche Hortfunde in Istrien. – *Arheološki vestnik* 42, 1991, 207–218.

¹¹ K. Mihovilić, Die Situla mit Schiffskampfszene aus Nesactium. – *Arheološki vestnik* 43, 1992, 67–78.

¹² K. Mihovilić, Kratki mač – bodež s trokutastim pločom za nasad ručke iz Istre / Kurzschwerter – Dolche mit dreieckiger Griffplatte aus Istrien. – *Arheološki vestnik* 52, 2001, 173–179.

¹³ K. Mihovilić, Brončane sjekire sa zaliscima u Zbirci Arheološkog muzeja Istre u Puli / Bronze winged axes in the Collection of the Archaeological Museum of Istria in Pula, Croatia. – V: S. Tecco Hvala (ur.), *Studia Praehistorica in Honorem Janez Dular*. Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 30, 2014, 113–121.

¹⁴ K. Mihovilić, Istra kroz željezno doba / Istra in the Iron Age. – *Arheološki vestnik* 72, 2021, 509–531.

³ Glej K. Mihovilić, Istra u prapovijesti. – *Arheologija i umjetnost Istre*, Monografije i katalogi 3, 1985, 15–20; K. Mihovilić et al., Katalog. – *Arheologija i umjetnost Istre*, Monografije i katalogi 3, 1985, 44–53; K. Mihovilić, L'Istria nella preistoria. – *Archeologia e arte dell'Istria*, Monografije i katalogi 1, 1985, 22–28; K. Mihovilić, K. Buršić-Matijašić, Katalog. – *Archeologia e arte dell'Istria*, Monografije i katalogi 1, 1985, 29–51.

⁴ Glej *Histri i Etruščani / Histri ed Etruschi*, Monografije i katalogi 2, 1986.

⁵ Glej K. Mihovilić, Vorgeschichte auf dem Boden des heutigen Istrien. – *Der Zauber Istriens. Eine Ausstellung über kroatische Geschichte, Kunst und Kultur*, 1999, 8–12; skupaj s soavtorico K. Buršić-Matijašić, Katalog der Gegenstände aus den vorgeschichtlichen Epochen. – *Der Zauber Istriens. Eine Ausstellung über kroatische Geschichte, Kunst und Kultur*, 1999, 16–26.

znanstvenih člankih je treba še posebej izpostaviti njene monografske objave, predvsem dve obsežni monografiji o glavnem mestu Histrov – Nezakciji, tako o arheoloških najdbah s starih izkopavanj¹⁵ kot tudi o novejših,¹⁶ odkritih pod njenim ostrim očesom, in pa že omenjeno obsežno sintezo o Istri v železni dobi.¹⁷ Ne nazadnje je Kristina Mihovilić soavtorica treh monografij o arheoloških izkopavanjih na bronastodobni gradini Monkodonja in gomilah pripadajoče nekropole na Mušegu, ki dajejo povsem nov vpogled v podobo kaštelirske kulture bronastodobne Istre ter na njeno mesto kot veznem členu med kulturami Sredozemlja in srednje Evrope. To so knjige Monkodonja 1 (2015), Monkodonja 3 (2020) in Monkodonja 4 (2022), pri čemer je na tekstih slednje knjige delala dobesedno do svojega zadnjega dne.¹⁸

¹⁵ K. Mihovilić, *Nezakcij. Prapovijesni nalazi 1900.–1953. / Nesactium. Prehistoric finds 1900–1953.* – Monografije i katalozi 11, 2001.

¹⁶ K. Mihovilić, *Nezakcij – nalaz grobnice 1981. godine / Nesactium. The discovery of a Grave Vault in 1981.* – Monografije i katalozi 6, 1996.

¹⁷ Glej opombo 8.

¹⁸ Glej B. Hänsel, K. Mihovilić, B. Teržan, *Monkodonja. Istraživanje protourbanog naselja brončanog doba Istre. Knjiga 1. Iskopavanje i nalazi građevina / Monkodonja. Forschungen zu einer protourbanen Siedlung der Bronzezeit Istriens. Teil 1. Die Grabung und der Baubefund.* – Monografije i katalozi 25, 2015; B. Hänsel†, K. Mihovilić, B. Teržan et al., *Monkodonja. Istraživanje protourbanog naselja brončanog doba Istre. Knjiga 3. Nalazi od metala, gline, kosti i kamena, kao i ljudskih i životinjskih kostiju / Monkodonja. Forschungen zu einer protourbanen Siedlung der Bronzezeit Istriens. Teil 3. Die Funde aus Metall, Ton, Knochen und Stein sowie die menschlichen und tierischen Knochen.* – Monografije i katalozi 34, 2020; K. Mihovilić, B. Teržan et al., *Monkodonja. Istraživanje protourbanog naselja brončanog*

Za svoje uspješne arheološke dosežke je bila Kristina Mihovilić izvoljena v dopisno članico Nemškega arheološkega inštituta (DAI Berlin), kar je častno in izrazito prestižno imenovanje. V zvezi z arheološkimi izkopavanji na Monkodonji ter restavriranjem in prezentacijo njenih arhitekturnih ostalin je treba posebej omeniti v letu 2002 podeljeno nagrado Sveta Evrope za kulturno dediščino – Europa Nostra, “Prix Europa Nostra Award”. Za razstavni projekt “Histri u Istri” je bila leta 2013 Kristini Mihovilić podeljena nagrada “Josip Brunšmid” Hrvatskega arheološkega društva, leta 2015 letna nagrada Hrvatskega muzejskega društva za soavtorstvo pri monografiji Monkodonja, leta 2016 pa je bila prejemnica nagrade za življenjsko delo “Don Frane Bulić” Hrvatskega arheološkega društva.

Kristina Mihovilić nam je zapustila zelo bogat znanstveni opus, s katerim se je trajno vpisala med najpomembnejše strokovnjake za prazgodovino Istre in Caput Adriae. Z njenim veliko prezgodnjim odhodom smo izgubili ne le nenadomestljivo strokovnjakinjo, ki jo bomo vsi zelo pogrešali, temveč tudi nadvse drago prijateljico. Ostala nam bo v nepozabnem spominu kot mila in plemenita, vse razumevajoča osebnost.

Biba Teržan

doba Istre. Knjiga 4. Mušego/Mon Sego – grobni tumuli – nekropola gradine Monkodonja i brončanodobni tumuli Istre / Monkodonja. Forschungen zu einer protourbanen Siedlung der Bronzezeit Istriens. Teil 4. Mušego/Mon Sego, Grabhügel – eine Nekropole von der Gradina Monkodonja und die bronzezeitlichen Grabhügel Istriens. – Monografije i katalozi 37, 2022.